

קונטרס המכתבים

אסיפת תשובות,
מכתבים, ועוד

בענין
מצות תכלת
בזה"ז



קונטרס המכתבים

אסיפת תשובות,
מכתבים, ועוד

בענין
מצות תכלת
בזה"ז



**יצא לאור ע"י
המרכז למצות תכלת
848-210-1494**

הקדמה	א
שלטי הגבורים לרבי אברהם הרופא	ה
חוות יאיר	ו
יעב"ץ	ז
רד"ל	ח
הג"ר שמשון רפאל הירש	ט
תועפות ראם	י
מרון הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל	יא
הג"ר עמרם אופמאן שליט"א	יב
הג"ר חיים אבערלאנדער שליט"א	טו
הג"ר חיים ישראל הלוי בעלסקי זצ"ל	טז
הג"ר זלמן נחמיה גולדברג שליט"א	יז
הג"ר שריה דבלצקי שליט"א	יח
הג"ר בן ציון הלברשטאם שליט"א	יט
הג"ר חיים יוסף דוד ווייס שליט"א	כ
הג"ר יצחק שלמה זילברמן זצ"ל	כא
הג"ר אליהו זילברמן שליט"א	כב
הג"ר ישראל טאפלין שליט"א והג"ר שלמה גיסנינגער שליט"א	כג

הג"ר חיים טווערסקי שליט"א כד
הראשל"צ הג"ר יצחק יוסף שליט"א כה
הג"ר מרדכי אברהם כ"ץ שליט"א כו
הג"ר מאיר מאזוז שליט"א כז
הג"ר שלמה יוסף מחפוד שליט"א כח
הג"ר ינון מלאכי שליט"א כט
הג"ר גרשון מלצר שליט"א ל
הג"ר שמואל נדל שליט"א לג
הג"ר זלמן דוד ישעי, סופר שליט"א לד
הג"ר גבריאל ציננער שליט"א לז
הג"ר משה מרדכי קארפ שליט"א לח
הג"ר חיים קלופט שליט"א לט
הג"ר יעקב קמנצקי זצ"ל מ
הג"ר ניסן קפלן שליט"א מא
הג"ר רבי זונדל קרוזיר זצ"ל מב
הג"ר חיים פנחס שיינברג זצ"ל מג
הג"ר מנחם מענדל שפרן שליט"א מד
תעודת הכשר מבד"ץ מהדרין מה
דבר אל הקורא מז

הקדמה

המסורה בכלל ישראל מגדולי הדורות שתכלת יכולה לחזור

ראוי להקדים להקונטרס מגדולי ישראל בכל הדורות מה שכתבו בענין האם החלזון של תכלת יכולה לחזור לכלל ישראל קודם הגאולה המקווה, והרואה יראה שכולן שוין לטובה שהמסורה בכלל ישראל היה בכל הדורות שחזרת החלזון למצות תכלת דבר אפשרי, וראוי לחשוש לזאת מדינא.

המהרי"ל (שו"ת החדשות ס"ה) כשבא להסביר שיטתם של ר"ת והגאונים שאף בזמן שאין תכלת בגד פשתן פטור אף מלבן משום גזירה דשמא יטיל בו קלא אילן, כתב שיתכן שיחזור התכלת, וז"ל **"וסברא הוא שמא יחזור דבר לקלקולו שיהא התכלת מצוי, כש"כ למאי דכתב סמ"ג דאותו דג חלזון הוא בים המלח וכתב סימנין בקל היה לעשות תכלת וכו'".** ומפורש שחלזון יכול להתגלות בדור מן הדורות וחשש כן לדינא, וכן מצינו בשאר אחרונים כי גילוי החלזון הוא ענין אפשרי.

ז"ל **הלבוש** (בהקדמתו ללבוש או"ח) שכתב **"קראתיו לבוש התכלת, כי כמו שחייב האדם ללבוש תכלת בציצית בכל יום אם ימצא, כן הוא חייב להלביש עצמו באלו הדינים"**.

ז"ל **העולת תמיד** (אר"ח ט"ג) **"אע"ג דבזה"ז ליכא תכלת מ"מ גזרינן, וכן פ"י ר"ת שם בברייתא דסדין בציצית, דשמא יתגלה תכלת ויביא לידי איסורא דכלאים"**.

וממש כדברי העולת תמיד כתב הרב **שתילי זיתים** (שם סק"ח).

ושיתת העולת תמיד בזה, מובא להלכה ע"י הכהן הגדול ופוסק האחרון מרן רבינו בעל **המשנה ברורה** (שם בשע"צ סקכ"ג).

וכ"כ הארצות החיים **להמלבי"ם** (המאיר לארץ ט, מא): **"ועי' בשו"ת הרדב"ז (סי' תרפ"ה) אפשר שעד היום הוא מצוי שאין יודעין לצודו עכ"ד, ולפי"ז י"ל דגם בסדין בציצית יש חשש דשמא ילמדו [לעשות תכלת בזה"ז]"**.

וכ"כ **הכלי חמדה** (פר' מסעי ד"ה וראיתי למורי) בדעת הרז"ה והנשיא ר"י בן ברוך וז"ל **"דאולי דעתם ז"ל דתכלת אינו נגזר ואפשר ע"י טרחא למצא אותו כדעת הרדב"ז בתשו' תרפ"ה"**.

וכ"ה **בחמדת שלמה** (אה"ע ס' ט' כ"ג) ומביאו **הברית אברהם** (שם ס' מ"ז אות ה') "אין הדבר מוכרח שלא ימצא תכלת אף בזה"ז אם נעמוד על כל הבדיקות כמו שהעתיקם הרמב"ם ז"ל בהל' ציצית".

וכ"כ **הישועות מלכו** (או"ח ג') על צביעת ראדזין "איברא שאם היה **בנמצא תכלת בבירור**, והיה ידוע לנו כיצד צובעין, **ודאי היה ראוי לאחוז במצוה זו**, אלא שאין לנו בירור גמור שזה הוא תכלת, ודברי הרב שיח' אינו אלא השערה בעלמא",

(ועי' בתשו' הנדפסה בעין התכלת (פרט ב' סעיף א' דף קיב) שהישועות מלכו אמר (שם בהקדמה דף יט.) שעדיין צריך לו לכנוס בעומק הענין, אלא שאנוס הוא מחמת הרדיפות על זה, וגופו חלושה ביותר, "וקילל קללה נמרצת את אלו הקוצים שעל ידם הוא נמנע מלקיים המצוה").

וכן אמר **הג"ר יצחק אלחנן זצ"ל** מקאוונא (בעין התכלת בהקדמה דף ית.) "אנכי כבר סייעתי הרבה בענין התכלת, כי כתבתי (נדפסה שם) שהחויב לקבור בתכלת מי שהלך בתכלת בחייו, ובזה הראיתי גילוי דעת מפורש שדעתי מסכמת לקיים המצוה" (אלא ע"ש שאמר שהוא עצמו אנוס הוא מחמת הרדיפות על זה (כידוע ואכמ"ל), ומחמת רוב חולשתו אינו יכול להכניס עצמו בהלכה זו).

וכ"כ **הבית הלוי** (נדפסה בעין התכלת בהקדמה דף ז') "**אחרי אשר יברר לנו** כי דג זה או מלאכת צבעו נפסק ונשכח מציאתו או ידיעתו בשום זמן מהזמנים, היינו היה בזה דבר הנשכח והוא מצאה, אז נהיה מחויבים לשמוע אליו וללבשו".

ז"ל **המגיד מדובנא** (ס' המדות שער הדעת פ' ט"ז) ולולא קבלנו שאין התכלת מעכב את הלבן בזמן הזה אפשר היינו מחזירים אחריו כאשר אנחנו שולחים למרחקים להביא אתרוג ולולב והדס עכ"ל. ומבואר מדבריו שעצם החזרת התכלת בזה"ז שייך, אלא שמפני הטורח הגדול שיש בו, ושאינו מעכב בעיקר מצות ציצית (אף שודאי בזמן שיש תכלת חייב להטילו) לא היו שולחים אחריו למרחקים.

גם בספר אלף כתב (אות תשל"ט) איתא שראה בעצמו ציצית של **הג"ר דוד ניימאן לקנבאך זצ"ל** וראה שהטיל תכלת האדמו"ר מראדזין (הגאון היה **תלמיד חת"ס**, וראב"ד פרשבורג, וממנו נסמכו כל מורא הוראת שיצא משם).

"רבינו (הגאון **מערלוי בעל אמרי סופר**) החל כאן בארה"ק ללכת עם פתיל תכלת בשנת תש"ן (בנו של רבינו, הרה"ג מערלוי בב"פ שליט"א אמר שכבר בשנת תש"כ לבש תכלת), וסיפר שזקה"ק מרן בעל **ההתעוררות תשובה** למד את חיבורו של האדמו"ר מראדזין ונשא

חן בעיניו שיטתו בזה, אולם באונגרין לא היה ניתן להשיג פתיל תכלת, ועל כן לא יכל להתעוררות תשובה לקיימה בפועל. ומחמת החשיבות שהיה לזה בעיני זקה"ק החל אף הוא להדר בזה" (ספר הליכות והנהגות אמרי סופר פ"ג ה"ב).

וכ"כ הג"ר עקיבא יוסף שליזנר זצ"ל (בעל לב עברי ותלמידו של הכת"ס, במכתבו הנדפסה בעין התכלת בהקדמה דף כ.) "דברתי בענין [התכלת] עם גדולים דפעה"ק, הגאון דבריסק [המהרי"ל דיסקין] נ"י, והגאון מהר"ש סלנט נ"י, והסכימו עמי בגוף ההלכה ע"פ דעת הרמב"ם ז"ל, שאין שום מקום להסתפק לפטור מחיוב קיום המצוה, דהא אפילו בלא חוט זה כשר... ושוב עסקתי בענין עם חכמי ספרד, המכונה קהל חסידים עדת ב"א, אשר הם המקובלים המכוונים רב חסיד שמ"ש זיע"א כמפורסם, ואני לומד עמהם כמה פעמים ביחד, ודברתי וראו והסכימו עמי".

וכן המהרש"ם זצ"ל עצמו לבש תכלת בציציותיו מצביעת ראדזין בצנעה, וצוה בצוואתו לקברו עמהם (נדפס בראש ספרו תכלת מרדכי עה"ת, בבן יכבד אב, אות ב') "יקחו את הטלית טירקישען בלא העטרה, וקשורים בו ציצית עם תכלת, ולא יפסלו הציצית".

וע"ע בהקדמת ספר שפוני טמוני חול (הוצאת שנת תשי"ב, דף ו. מהרה"ג ר' ירוחם ליינר זצ"ל) שכתב "ויש לי עדות ברורה ונאמנה שהגאון הגדול ר' איציל מפוניוועז לבש תכלת בטליתו בהצנע, כמו שהעידו תלמידיו שלמדו אצלו" (וכן העיד בעל הקהילות יעקב זצ"ל).

וכן אמר מרן החזו"א זצ"ל על צביעת ראדזין (מעשה איש ח"א ע' קלב) "הלא אין שום היזק בדבר- להטיל ספק תכלת ואילו היה צל צילו של ספק הלא היו הגדולים אז מקבלים אותו". וידועים כמה שמועות בשמו, שענינם שאין מטילים צביעת ראדזין, רק משום שאין בו אפילו צד ספק.

"אמר לי מו"ר זצוק"ל (הסטייפלר) שלולא שחושש שילמדו ממנו היות ומסתכלים אחר הנהגותיו ונוהגים כמותו היה נוהג עוד הרבה הנהגות משלו וכן היה הולך בתכלת כרדז'ינר" (אורחות רבינו ח"א דף רמז).

וע"ע במאמר 'חידוש התכלת' (בסוף ספרי התכלת עמ' לו) שנמסר על הגאון רבי חיים עוזר גראדזענסקי זצ"ל מוילנא, והגאון רבי חיים ברלין זצ"ל, שלבשו בצנעה תכלת בטליתם ע"ש.

ובמכתב מהאדמו"ר מראדזין זצ"ל להג"ר חיים ברלין זצ"ל איתא בזה"ל "זהנני למלאות בקשתו אשר בקש במכתבו "תכלת שלח לי כאשר יגמור" והנני שולח לו בזה ארבע כריכות

תכלת כשר והדר לו" (הובא באוצר רבינו חיים ברלין או"ח סי' רכ"ד).

ועי' בספר ימות עולם (מהרה"ק ר' יצחק מאמשינאו ז"ל, עמ' קע"ד), **שהרה"ק מאוסטרובצא זצ"ל** אמר שאינו יודע מדוע אין הולכין עם תכלת.

וכן שמעתי ממקור מהימן **שהאדמו"ר מביאלא זצ"ל** בעל חלקת יהושע לבש תכלת הראדזינער בצנעה.

ובספר **תורת אמת** (להגאון ר' רפאל בירדוגו זצ"ל, ריש או"ח) כתב בזה"ל "וקשה לי על כל הדורות שלא שקדו אחר החלזון ... וקשה בעיני מאד מאד דבר זה שנתגעלה מצוה אחת ממצוות התורה ח"ו ... (ועי"ש). וכתב ע"ז בספר **אוצר המכתבים** (להג"ר יוסף משאש זצ"ל, ח"ב דף קצ"ט) "גם זה אינו כי שקדו וטרחו הרבה ... ור' גרשן העניך ... יגע ומצא ... ותמיד חפשו ... ועדיין מחפשים כמ"ש בחוברות ההד ... תרצ"ה ..."

וז"ל **הג"ר צבי פסח פרנק זצ"ל** (מקדש מלך פרק ח') "יש לדון דנהי דאינו מעכב אבל מכל מקום ראוי בעיני, אבל נראה דבכי האי גוונא דהמניעה הוא מחסרון בקיאות, יש לומר דזה לא הוי בכלל אינו ראוי, דודאי אפשר גם היום למצוא תכלת למצוה".

והג"ר דוד צבי הילמן ז"ל (עורך הרמב"ם מהדורת שבתי פרנקל) סיפר, שבנו של הגרא"ז מלצר זצ"ל (ר' הרשל) ביקש ממנו שיקנה עבורו פתילים מבית צביעה של ראדזין. והגיד לו ששאל על זה מגיסו **הג"ר אהרן קוטלר זצ"ל**, ואמר לו "**שאין שום צד לימנע מללבוש ניט דא קיין חשש**".

שלטי הגבורים לרבי אברהם הרופא



"רמט הים שנקרא פורפורה, והוא חלזון טצובעין
בו התכלת".

(שלטי הגיבורים לרבי אברהם הרופא¹)

1. לרבי אברהם הרופא פרק ע"ט, והוא ספר קדמון (משנת שע"ב) על עניני המקדש, הביאו
התוס' יו"ט כמה פעמים, וכן מביאו הפרי חדש (יו"ד פ'), והברכי יוסף (או"ח תקפ"ו),
והחתם סופר (גיטין י'), ועוד.



חוות יאיר



**"בחידושים... כתבתי דם חלזון שבו צובעין תכלת
אינה בלו"א רק צבע פורפר שנעשה מדם דג שנקרא
הדג פורפר".**

(מקור חיים סי' י"ח סק"ג)



יעב"ץ

"ובענין צידת חלזון אמרו בפרק כמה מדליקים...
מסולמא דצור ועד חיפה, וכדבר הזה ממש כתבו גם
סופרי אומות העולם, כותבי ישובי המדינות והנמ-
צא בה לצורך העולם, וזכרו שלא נמצא במקום אחר
הדג שצובעין בדמו תכלת כי אם שני מקומות הללו,
וידוע שצור וחיפה הן שתי עיירות היושבות על חוף
הים הגדול של תורה, ויושבי צור וצידון היו צדין
אותו ועושים בו סחורה".

(מטפחת ספרים פ"ד)



רד"ל

"ממ"ט פ"ב דטבת (כו.) "יוגכים אלו צידי חלזון מסולמא דצור עד חיפה" וסולמא דצור וחיפה שניהן סמוך לים הגדול במערב א", מטמע ששם היו צדין החלזון, ... וכיון ששם היו מלקטים, מוכח שבים הגדול היה נמצא, וכן מטמע מלשון הספרי פר' הב- רכה ... מטמע שהיה מצוי בים הגדול וכן נודע גם נפי המחברים. ולכן קרוב להגיה בדברי הרמב"ם ים הגדול במקום ים המלח..."

(רד"ל בביאורו לפרקי דרבי אליעזר, פרק י"ח הגה"ה ה')



הג"ר שמשון רפאל הירש



"וטפוני טמוני חול ... חלזון ... ה'פורפור טנעקע'
."(die Purpurschnecke)

(הג"ר שמשון רפאל הירש זאת הברכה לג, יט תירגם מדיוק מהמקור)



תועפות ראם



**"והך חלזון טיצובעיין מדמו תכלת, הוא הנקרא חלזון
אדומי, פורפור טינעקעי".**

(תועפות ראם יראים מצוה ת"א)

2 ועי' גם בדברי הג"ר דוד זינצהיים (מנחת עני, עמ' ק"א), ותפארת ישראל (בהקדמתו
לסדר מועד קופת הרוכלים, כללי בגדי קדש של כהונה, ד"ה בענין תכלת).



מֵרֵן הַגֵּר שְׁלֹמָה זִלְמָן אוֹיֶעֱרַבְאָךְ זצ"ל



ב"ה, יום יוד מנ"א תשמ"ט

לכבוד ד"ר רבי ישראל זיידרמן הי"ו

אחרי ברכת שלום רב וכט"ס, הנני מאשר שקבלתי
מכתבו מיום ו' חדש זה, אך הואיל ואין לי ידע חשוב
בענין זה, וגם כוחותי מוגבלים, לכן קשה לי לחוות
דעה. והנני רק בברכה שהקב"ה ישמחנו ביצועות
לנצח ונשמחה גם במצוה חשובה זו של תכלת.

בכבוד רב

שלמה זלמן אויערבאך¹

(הג"ר שמשון רפאל הירש זאת הברכה לג, יט תירגם מדיוק מהמקור)

1. הדברים דלהלן פרסמו בדף של מצבת זכרון לכבוד הפוסק הגדול מרן הרב שלמה זלמן
אויערבאך זצ"ל ע"י מכון פוע"ה והעומד בראשה, הר"ר מנחם בורשטיין שליט"א, מחבר
ספר "התכלת"

...כמזכרת, ברצוני לעלות את פגשתנו בענין תכלת וציצית. רבות חקרנו את הנושא במשך
שנים, ואף זיכנו הקב"ה להוציא לאור ספר בנדון.

מטרתנו העיקרית היתה לסכם את כל השיטות הקיימות על מנת שיוכלו פוסקי הדור לפסוק
בנושא זה ולחדש את המצוה ששנות דור היתה גנוזה ולא זכינו לקיימה. על כן השתדלנו לרכז
את כל המידע בנושא כולל צילומים תת מימיים שיש בהם נפקא מינה להבנת דברי חז"ל, כך
שמי שירצה להתעמק בנושא לא יוכל לומר מעבר לים היא.

באחד הימים לקחנו את כל אשר כתבנו בנושא, את החלזונות השונים, ואת מוצרי הצבע
שהופקו מהם, ועלינו לפוסק הגדול מרן הגרש"ז אויערבאך על מנת לבקשו להנחותנו מה
לעשות. ראשית, שטחנו בפניו את דבר מעשינו בספר ואת דברינו הנ"ל ושאלנו האם יש עוד
משהו שעלינו לאסוף ולחקור על מנת שיוכלו לפסוק בנושא התכלת. משנענו שנראה שהכל
ערוך ומכון שאלנו את כבוד הרב - "ואז מה מעכבו?" הרב נעץ בנו מבט אהבי כאב המסתכלת
על בנו הצעיר ואמר - "צריך להיות יותר צעירים." משהמשכתי לתמוה על תשובתו אמר,
"הרי הנך עוסק בנושא כ"כ חשוב ומכיר אתה את הפסקים ואת הדיונים ההלכתיים הרבים ואת
מלחמתה של תורה בעקבותם. גם נושא זה מלבד התשובה ההלכתית צריך את הכח לעמוד
איתן בקבלת הכרעתו." בענותותו שאלנו, למה אנו לא נפסקו בנושא? וענינו שאף שאני רואה
עצמי כעוסק בפסיקה הלכתית זה דבר כבד משקל שיש להשאירו ביד פוסקי הדור, וכהרגלו
משך בכתפיו שאבין שאין הוא שייך לתואר מסוג זה.

בהמשך השיחה שאלתי אם התברר ששיטה מסוימת היא המכרעת האם אני צריך ללכת
בתכלת זו, ואז הסביר מרן שיש הבדל בין סתם אדם ואדם שהתעסק בנושא מסוים שהתנהגותו
ע"פ פסק זה היא יותר מכרעת, וע"כ אם אינני רוצה לפסוק כפי שאמרנו לו קודם לכן אין אני
צריך ללכת בתכלת זו..."

[כ"ז מובא בתחילת ספר לולאות תכלת]



הג"ר עמרם אופמאן שליט"א



RABBI AMRAM OPPMAN

33 ADONEYAHU

HACOHEIN

JERUSALEM E. ISRAEL

עמרם אופמן

מו"צ בהעדה החרדית ירושלים

רחוב אדוניה הכהן 33

טל 5821998 ירושלים ת"ו

הסכמה וחוו"ד

בס"ד

כב' הרה"ח שלמה יעקב טייטלבוים שליט"א נתכבדתי והביא לי ספרו עדיין בכת"י בשם לולאות תכלת, ובו בירורים על ענין התכלת אשר המתחיל במצוה זו היה הגה"ק והנורא ר' גרשון העניך ליינר, האדמו"ר מרדזין זצ"ל, והאריך והרחיב העמיק בכל הענינים. ובספרו עין התכלת עמ' רס"א כתב, וז"ל: ויש לנו קבלה ברורה ועדות נאמנה שהרב הגאון הקדוש אור עולם מקאזניץ זצ"ל אמר שלפני ביאת הגואל יגלה א' מצות תכלת - וכידוע של דבר שבקדושה אינו הולך בפעם אחת רק בדרגות - ואף שזכה הגה"ק לחדש ענין וחיוב התכלת, וגדולי בני זמנו יש שחלקו ויש שהסכימו ויש שנמנעו ויש הרבה מגדולי עולם בזמנו שלבשו תכלת.

והנה בענין זיהוי הדג של התכלת נתקשו לקבל דעתו בזה, מפני המציאות, ומפני הקושיות שרבו ע"ז. וכבר ארבעים שנה לערך אחרי הגה"ק הנ"ל נכנסו ת"ח מופלגים בענין; ואף שקיבלו דעתו והכרעתו בחיוב לבישת התכלת, מ"מ לא קיבלו דעתו בזיהוי המין - ובעיקרון נתברר שהוא מין חלזון המונח בקונכיא, ומ"מ עדיין לא נתברר המין הנכון.



וכעת זה כמה שנים בחסדי הש"י שנתברר מין החלזון - שהוא במקום טציינו חז"ל ובפוסקים, והצבע היוצא ממנו הוא צבע תכלת המסור לנו בקבלה מדור דור; וגם סיבת שנפסק עשית התכלת מכוון שממין זה אפשר לעשות תכלת וארגמן, והמלכות השתמשה בזה לצורך ארגמן - ואסרה להשתמש בזה [וכמוכן שזה נסתובב משמיא וכמ"ש האר"י].

והנה אחרי שביקרתי במפעל המייצר את התכלת וראיתי את החלזון עודנו בחיים חיותו שצבעו כעין הים, וראיתי פציעתו ודם הכנוס בתוכו [לא דם נפשו], ומשתנה מגוון לגוון מעצמו, עד שמגיע לארגמן; ואחר זמן שמתייבש נעשה שחור כדיו [כמ"ש הרמב"ם] ואח"כ ע"י סמנים שפעולתם רק כטביל מעשה הצביעה, ולא נשארים ולא משפיעים על הצבע כלל, ואח"כ ע"י מנורה שיש בה סגולות וכחות הנמצא בשמש הוא מתהפך לגוון תכלת - וכל זה נעשה מתחילת העבודה לשמה ולשם מצות ציצית. ואח"כ הרתיחה ביורה וטבילת הצמר הלכן ביורה של צבעים ונצבע ונספג ונעשה צבע התכלת המקובל אצלנו, והוא עמיד וחזק שאינו עובר ע"י כיבוס וכמו שהחליטו המומחים בזה [וכן היה סדר עשיתו כמבואר בכותבי העתים]. ודיברתי עם אלו שהעלו חלזונות אלו ממקום טצינו חז"ל [אף שנמצאים בארצות הסמוכות לים התיכון כגון יון וספרד ושם נמצא לרוב], והרבה סוגיות וסתירות מובנים ומוסברים לפי זה.

וידוע דברי דרשת הר"ן שביאר בארוכה שהתורה ניתנה לישראל דווקא שהם עם קשי עורף ולא בנקל יקבלו חדשות ואינם מתפעלים מכל דבר עד שיבררו הדק היטב - אמנם אחר שנתאמת אצלם הענין ימסרו נפשים ע"ז. ופשוט שכך הוא גם בענין זה שעם ישראל ובני תורה נרתעים מכל דבר שלא היה בנמצא עד עכשיו; אמנם נראה שכל ת"ח וצורב שיעבור על הספרים שנתחברו בזמן האחרון על ענין זה יגיע למסקנה שיש מקום גדול לקיים



המצוה כדינו ובשלימות. ועברתי גם על הספרים שיצאו
לסתור והביאו גם דעת פוסקים מדורנו שאין חיוב לקיים
מצוה זה - אך המעיין יראה שבמין זה של חלזון מיושב
כל הקושיות ורגלים לדבר שהוא התכלת הנכון. וכן כמה
וכמה מגדולי הדור יראים ושלמים שהתחילו לקיים מצות
תכלת בצנעה, והכל הולך קמעה קמעה, ונזכה בקרוב
שכלל ישראל יקיימוהו ברוב עם - ונקוה שיהיה ע"י משיח
צדקנו.

והנה אחד מן הספרים שנתחברו הוא ספר דגן "לולאות
תכלת" שמביא כל חלקי הסותר והבונה. ופשוט שאין אני
יכול להגיד שאני מסכים על כל הכתוב בספר, אך בכללות
- הרוצה לדעת ולמצא בירור על כל השאלות המנקרות
ימצא טוב טעם ודעת מקורות חז"ל ופוסקים מתורת
ישראל המסורה לנו מדור דור.

הכותב וחותם עט"ק פ' בא - מכת בכורות ויציאת מצרים,
ואיתא בספרי שלח למה נקרא שמה תכלת על שם שנתכלו
המצרים בבכורות שנאמר ויהי בחצי הלילה וכן ברש"י
הביא דרשת ר' משה הדרשן פתיל תכלת על שם שכול
בכורות תרגום של שיכול תכלא עי"ש; ונקוה שבזכות
קיום מצות תכלת יהא מכת בכורות של עשו וישמעאל -
ויקויים על מלך המשיח אף אני בכור אתנהו ע"י ביטול
שלטון ערב רב, אמן.

עמרם אופמן,
מו"ץ העדה החרדית



הג"ר חיים אבערלאנדער שליט"א



הג"ר חיים אבערלאנדער שליט"א
רב דביהמ"ד ווילעדניק מאנסי
ראש מכון אור ישראל

"בנוסף למאמרו של ... בענין התכלת בימינו
שהחלזון אינו פין דג אלא חומט הננו להביא מה
שמצאתי בספרו של אא"ז משאף זצוק"ל "אור
גנוז" בח"ב עמ' קכט ליקוטים אות יא שמביא דברי
הראב"ד שכותב כן להדיא ... הרי לנו דבריו הברורים
של הראב"ד שהחלזון אינו דג אלא חומט כפי
שנתברר לאחרונה שדג המורקס הוא החלזון".

חיים אבערלאנדער

(אור ישראל חלק י"א)



הג"ר חיים ישראל הלוי בעלסקי זצ"ל



RABBI Y. BELSKY
506 EAST 7th STREET
BROOKLYN NEW YORK 11218

ישראל הלוי בעלסקי
942-0112

הראו לי קונטרס לבוש הארון על ענייני תכלת,
זאת אומרת זיהוי מקור התכלת והחלזון
וכל המסתעף, ועברתי עליו מהחל ועד כלה
בכובד ראש, ודקדקתי בו בכל פרטיו וראיותיו,
ומצאתיו פעולה שלימה והכרחית, עבודה גדולה
ומשובחת, וראוי להפיצה בין הלומדים ולשום
לב לכל הבירורים שבה ומקורותיה. וכנראה יש
גם מה לסמוך על דברים אלה למעשה ולכל
הפחות לא ללעוג על אלה שהחליטו להשים
תכלת זו בבגדיהם כי לא לחנם החזיקו בזה
למעשה כי הדברים נכונים וח"ו לדחותם בקט.
והרוצה לעמוד עליהם יעיין מתוך הכתב.

ז"צ הצ"ח יום ה'י"ז אל תמוז תשנ"ג
ישראל הלוי בעלסקי



הג"ר זלמן נחמיה גולדברג שליט"א

RABBI Z. N. GOLDBERG

Abbad Badatz & Beis Horaah

"Hayashar Vehatov

Member of Supreme

Rabbinical Court

הרב זלמן נחמיה גולדברג

אב"ד בד"ץ ובית הוראה לדיני

ממונות "הישר והטוב"

חבר בית הדין הרבני הגדול

בית דין, יום כ"ה סיון תשס"ו

הנני זה לדבר בשבחם של תלמידי חכמים הרי הם הרבנים ר' יהושע יצחק ינקלוויץ שליט"א ורעהו הרב ר' פאיר הלוי הלמן שליט"א,

בידיע ומכירי שעוסקין בבירורי הלכות למעשה ועמלים בכל כחם עד שנכנסו במצולות עופק הים לצוד חלזונות ולנסות דמם.

וכעת הראני ר' פאיר הלוי הלמן חיבור בטם לבוש הארון שבו כתב דברים ראויים לשבח לברר מצות תכלת.

עיין רש"י גיטין יט א, מפני שאנו מדמים נעשה מעשה - שאנו אומדים וסבורים ואומדים מאומד ליבנו להחמיר, נעשה מעשה להקל. אפילו לענין שבת אם בא מעשה לפנינו בזמן בית המקדש לא הייתי סומך על דברי להביא חולין לעזרה. וברש"י שם דף לז, מדמין - נראה בעינינו וכמדומין אנו כן ולא שמענו מרבותינו עכ"ל. אבל ודאי שאנו מחוייבין גם לדמות ולומר סברות.

וראיתי חיבורו שכתב דברים ראויין שנראים מסברה.

ואכתוב מה שדן אם ספק אם יקיים מצוה מן התורה אם אופרים בזה ספיקא דאורייתא לחופרא, דבר זה כבר הביא אדמו"ר מרדזין ראיא מר"ן סוכה שבשמחת תורה נוי סוכה מוקצה שחייבין לאכול בבין השמשות בסוכה שספק אם מקיים מצוה מן התורה, ואילו אתרוג ולולב אינם מוקצים בשמחת תורה כיון שפטורים מליטלום בבין השמשות שלולב כל שבעה מדרכנן במדינה.

ואחתום בברכה,

זלמן נחמיה גולדברג

זלמן נחמיה גולדברג



הג"ר שריה דבליצקי שליט"א

הגאון המקובל הרב שריה דבליצקי שליט"א
מחבר ביאורים לכתבי הרש"ש ועוד ספרים דבים

שאלה:

לכבוד הגאון הגדול וכו' הרב ר' שריה דבליצקי שליט"א

אחרי דרישת שלוחי כראוי לתלמיד בפני רבו, אשאל מפי
הגאון שליט"א... עוד היה ברצוני לידע חוות דעתו הנשגבה
אודות התכלת שעושים מדם התכלת המורקס טרונקולוס,
האם נכון להדיר להטילו בד' כנפות שלי לכה"פ בצנעה, כי כנ'
לעניות דעתי שכמעט אין שום ספק שהוא התכלת שציונו
הבורא להטילו בבגדנו.

תשובה:

שלום וברכה... גם אני הולך בט"ק במורקס וכו'
בברכה והצלחה

ש. דבליצקי
ז' חשוון תשס"ו

גם אני הולך בט"ק במורקס וכו'.	ז' חשוון תשס"ו
הגאון המקובל הרב שריה דבליצקי שליט"א	



הג"ר בן ציון הלבפשטאם שליט"א

בן ציון א' י' הלבפשטאם
רב דקהל חסידים ד'וועסטגעט
לעיקוואד יע"א

בס"ד ליל שישי פ' שמות תשע"ו

הנה מקום עטי לספר מקצת שבחו של ידידי הרב ר' ישראל ראזענבערג שליט"א בכל מעשהו בענין מצות התכלת כי רב הוא כי מלבד מה שידיו רב לו להיות מצודתו פרוסה כמלא חבל חרם ים התלמוד והפוסקים בכל מקום שהתכלת מצוי לפלפל בחכמה בסוגיות הנוגעים למצוה זו כאשר תחזינה מישרים עיני ההוגה בספר החשוב הזה שיש בתוכו הרבה ידיעות חשובות ודיונים נחוצים וגם כמה חידושים בענין התכלת אשר בודאי יהי' לתועלת רבה לכל הבא לעיין ולחקור בענינים אלו, מלבד מזה עוד ידו נטוי' לפרסם תורת מצות התכלת ככמה פעולות וככמה טרחות וזכות הרבים תלוי בו כי כנראה שבתכלת אמיתית הכשרה למצות ציצית עסקינן הכא וע"י פעולותיו וספריו ישוטטו רבים ותרכה הדעת ומדי יום יום מתרבים המחזיקים במצוה זו ורוב באי'ה של חקירת אמיתת תכלת זו לא ישובון ריקם מלהסכים לאמיתתה וגם אני כאחת מהם כי הדברים נכוחים למבין וישרים למבקשי דעת באמת ובתמים כי הוא בנוי לתלפיות ע"י ראיות ברורות מאד וניכרים דברי אמת שהמיוקס הוא חלזון התכלת, אשר על כן כל המעורר אחרים על העיון בענין זה בכלל מזכי ומצדיקי הרבים יחשב וכל הגר איתה עם מצוה זו בעניותה כהיום הזה עליו יפול זכות מצוה זו בעשירותה כאשר יתוספו תמיד עוד הזוכים בקיום מצוה זו וכדוגמת עשרה ראשונים בביהכ"נ שנותנים להם שכר כנגד כל הבאים אחריהם ועל זה אני קורא בכאן כדוגמת מה דכתיב אצל דוד למה תהיו אחרונים להשיב את המלך אל ביתו, כי עדיין יש לזכות בזה זכות גדול כל מי שיחזיק במצוה זו עתה להיות מן הראשונים כי לדעתי רוב הנמנעים הוא בעיקר וביסוד מחמת הכושה וכדומה ומפילא כאשר יראו משתרכים המחזיקים במצוה זו אז כאשר יראו כן יעשו.

ובכן בשמחה אני נטפל לעושי מצוה ומחזיק ידו של הרב במחבר שליט"א ומברכו שחפץ השם בידו יצלח לראות פרי עמלו להפיץ תורת מצות התכלת, וכבר כתבו גדולי ישראל שיש בחזרת מצוה זו סימן התנוצצות גאולתנו השלימה אשר עינינו צופיות וכלות כל היות מאין הפוגות יה"ר שיהא זה בחיינו ובחיי דכל בית ישראל וזקניו.

הכו"ח לכבוד מצות השם

בן ציון אברהם יעקב הלבפשטאם

הכותב זכור לטוב
בן ציון אברהם יעקב הלבפשטאם



הג"ר חיים יוסף דוד ווייס שליט"א



הג"ר חיים יוסף דוד ווייס שליט"א
דומ"ץ קהל יטב לב דסאטמאר אנטווערפן
מחבר שו"ת ויען דוד

"לכבוד ... החרף העצום סוע"ה כט"ת מה"ר...
אחדש"ה בנדון התכלת בזמננו, דלפי הנראה התכלת
הוא אמיתי".

(מתוך תשובה בענין צער בעלי חיים בפציעת חלזונות בזה"ז)



הג"ר יצחק שלמה זילברמן זצ"ל



הג"ר יצחק שלמה זילברמן זצ"ל

ראש ישיבת אדרת אליהו

...ולעצם הענין, אני עיינתי בענין התכלת יותר משנה, וקראתי מה שנכתב בזה בלשון הקדוש ומה שכתבו חכמי או"ה בלשונם, ובני שיחיו דיברו עם פרופ' זיידרמן ופרופ' קורן ופליקס ועוד, וגם דיברתי עם הרב טבגר הי"ו באריכות ואני משוכנע בזה בודאות גמורה שהדבר יצא מגדר ספק ואין לדיין אלא מה שענינו רואות. והלואי ואחרים ג"כ היו משקיעים בזה עיון כל הצורך- אין לי ספק בזה שיגיעו למסקנא זו- והשאננות בזה אינו מובן לי, ומצות ציצית שקולה וכו' והמקיימה כהלכתה ומזכה אחרים זכות הרבים תלוי בו ואין קץ לשכרו.

בכבוד רב

יצחק שלמה זילברמן



הג"ר אליהו זילברמן שליט"א

הג"ר אליהו זילברמן שליט"א
ראש ישיבת אדרת אליהו

יום ג' ט"ז אייר פעה"ק ירושלם תובכ"א

מה נכבד היום בהגלות נגלות בירורי המצוה החביבה, מצות תכלת, שכתב חביבי ורעי הרה"ג ר' בנימין זאב הלוי הורביץ שליט"א, ומיישב הדברים על בוריים כדרכה של תורה בטוב טעם ודעת, ראוהו חכמים ושבחוהו ת"ח ויאשרוהו וגם מי שאינו יכול לקיימה ודאי יש מעלה לדון בגופן של דברים ולדעם.

ויש שנתברר להם הדבר ונמנעים מלקיימו כי גדולי דורנו לא נתנו גושפנקא לכך שזוהי התכלת, וכמו שכתבו שאי אפשר לסמוך על מדענים, ואי אפשר על סמך דבריהם לחייב את הציבור ללכשו.

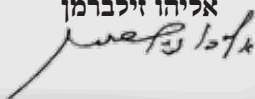
אמנם שיחידים יעשו כשהדבר נראה להם לא אסרו, ואף ישנם שטאלו והורו להם שפותר, וראינו לכמה רבנים ותלפידים חכמים שנהגו כן.

ואף בימי האדמו"ר מראדזין לא חששו גדולי החכמים לאוסרו ויש מהם שחששו לדבריו להחמיר מספק, וכ"ש בתכלת זו שאיננה בגדר השערה ואומדנא בעלמא [ראה בקובץ פינת יקרת ז' מט"כ אאמו"ר זצ"ל בענין זה]. לפיכך נראה שכדאי וראוי ללכך את הדבר ומי שיתברר לו הדבר הגון לקיימו.

על כן ידי תכון עמו וזרועי תאמצנו לחזק ידי המבררים הדבר על בוריו, וכבר אמרו חז"ל כל הזריז במצוה זו זוכה לקבל פני השכינה.

החותם לכבוד קיום המצוה כתיקונה

אליהו זילברמן



הג"ר ישראל טאפלן שליט"א והג"ר שלמה גיסינגער שליט"א

ישראל טאפלן

בית מדרש גבוה-ליקוואוד
מח"ס אורח ישראל ותאריך ישראל ועוד

כ"ד סיון תשע"ז

הנה בא לפני הרה"ג הנעלה הר"ר ישראל ראזענבערג שליט"א עם פרי עמלו ס' מראה הרקיע וס' תולעת יעקב על ענייני תכלת אשר עוסק בה תמיד לשמה לזיכוי הרבים ובמסירת נפש ממש. והרב הנ"ל מברר ומלכך הרבה דברים בענין זה בהבנה ישרה ובעמקות ובנקיאות נפלאה כיד ה' הטובה עליו, ודולה ומשקה מים מתוקים ופורה הדרך לנבוכים הצמאים לדבר ה' שרוצים להבין סוגיא החמורה הזו שאין הרבה עוסקים בה ולא נתבררה כל הצורך בדברי הקדמונים. והוא בודאי ככלל מזכי הרבים בין בכירי דברים ובין בהפצת התכלת לכל קונה.

ובאתי בזה להודיע לשער בת רבים דלא ירדתי בעצמי לדון בגוף הקושיות והפירוקים בהאי עניינא אלא אומר אני שאין כאן הפסד כלל למי שלובש תכלת שעושים ומוכרים היום מחלזון הנקרא "מורקס" אלא אדרבא כולו רווח, דמס"נ אם זהו התכלת האמיתי שכוונו בו חז"ל הרי זכה לקיים מצוה גדולה שנאבדה מאתנו הרבה מאות בשנים, וכן נתקבל אצל כמה גדולי ישראל ללבושו, ואם אינו תכלת האמיתי, הרי אפרו חז"ל לענין קלא אילן "ולא יהא אלא לבן" (מנחות פ.). ופרש"י דלא יהא אלא לבן בעלמא ויעו"ש.

ובזה אני מסיים ואומר דדבר גדול עשה הרב המכבר שליט"א לפרסם ולהגדיל מצות תכלת, ומברכו ופעודדו מעומקא דליבא שתתקבלו ספריו ומעשייו בקרב עמינו מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש. הכותב וחותם לכבוד התורה ועוסקיה ועמליה בלב ונפש

ישראל טאפלן

גם אני מצטרף לכל הנ"ל כיהודה ועוד לקרא

שלמה גיסינגער

רב קהל זכרון יעקב

היום כ"ג מנחם אב תשע"ז



הג"ר חיים טווערסקי שליט"א



הג"ר חיים טווערסקי שליט"א
רב דקהל בית חיים דוד דלינקוואד
ור"מ בבית מדרש לתורה

"אין שום ספק בלבי שמיוריקס הוא חלזון התכלת יעיין מר
בקונטרס לבוש הארון ותצא הספק מלבך אם עדיין מסופק לך
עד כה. ואף מי שמסתפק אחר כל הראיות מכל מקום על כל
פנים יש לקיימו בתורת ספק. ואין בזה משום חדש אסור מן
התורה כי הלא זה מיושן מיושן מאלף שנים."

(מתוך מכתב)



הראשל"צ הג"ר יצחק יוסף שליט"א



הראשל"צ הג"ר יצחק יוסף שליט"א
ראש ישיבת חזון עובדיה
מחבר ספר ילקוט יוסף ועוד הרבה

"ויש טוענים שהתכלת שמצאו כיום הוא אחרי הוכחות רבות וחקר מעמיק בהלכה, ועל כן נראה שאם רוצה לעשות כן בטלית קטן בצנעה יש בזה הידור".

"ומ"מ מצד חשש ליוהרא הנה הלוקח ציצית שיש בהם חוט של תכלת אין לו לחשוש ליוהרא אחר שיש סימוכין דקטוט"

(שו"ת הראשון לציון או"ח ח"א סימן א' ע"ש עוד)



הג"ר מרדכי אברהם כ"ץ שליט"א



RABBI MOTTEL KATZ

55th Street 1711
Brooklyn NY 11204

מרדכי אברהם כ"ץ

קהל אברכי תורה ודעת ב.פ.

בא לפני הרה"ג מוה"ר מרדכי אפעל שליט"א, והביא קונטרס
בענין ובירור התכלת, ועיינתי בו וראיתי שעשה מלאכה גדולה
ברב כשרון ובלשון צח ונקי הראוי לת"ח גדול כמותו, וגם
אני מסכים שהמיוקס הוא התכלת הנכונה, ובטוחני אשר
קונטרס זה יהנו רבים ממנו ויכירו בחשיבתו. ולא נצריך אלא
לברכה שיפוצו מעיוניו החוצה ויזכה להוציא עוד ספרים רבים
לתועלת הציבור.

החותם בברכ"ה

מרדכי אברהם כ"ץ

אי"ת אברהם



הג"ר מאיר מאזוז שליט"א



הג"ר מאיר מאזוז שליט"א
ראש ישיבת כסא רחמים
מחבר ספר תשובות מקור נאמן ועוד

כס"ד

לכבוד הרב המחבר שליט"א

אין ספרו זקוק להסכמה, וכבר נתקבל צבע התכלת
שכותב כת"ר כקרוי לודאי, ואני לובש בל"נ תכלת בצבע
זה.

בברכה רבה נאמ"ן ס"ט
כ"ג בטבת התשע"ה

(מתוך הסכמה לקונטרס חזרת תכלת לישראל)



הג"ר שלמה יוסף מחפוד שליט"א

שלמה יוסף מחפוד

אב"ד בר"ץ "יורה דעה"

ורב ומו"צ דשכונת נה אחיעזר ושיכון ו

בני ברק

ד כסלו תשע"ח

בס"ד, יום

דברי ברכה

היה למראה עיני קונט' **חזרת התכלת לישראל**, אשר כוננו ידי
האברך היקר והנעלה, שוקר באהלה של תורה, שמן תורק שמו,
כש"ת הרב **מרדכי אפל** שליט"א מעיקו"ת ירושלים תובכ"א.

עברתי בין בתרי אמרותיו כמסת הפנאי, וראיתי כי כביר מצאה
ידו לברר את זיהוי התכלת שהיתה נהוגה בימי רבותינו בימי קדם
אשר בית המקדש היה על מכוננו וישראל בתפארתו. ולפעלא טבא
אמינא איישר חיליה לאורייתא.

הנני לברכו כי חפץ ה' בידו יצלה להחזיר עטרה ליושנה, ועין
בעין נחזה בשוב ה' ציון ברחמים, ובבניין אפריון, וכהן גדול מכהן
לבוש מעיל תכלת, יראו עיננו וישמח ליבנו, אמן.



הג"ר ינון מלאכי שליט"א



הרה"ג ר' ינון מלאכי שליט"א

דומ"ץ בעיר אלעד

מחבר שו"ת יוסף לקח, ושו"ע הזוהר ועוד

"לכבוד הגאון האמיתי וכו' הנדון: הבאת ראיות אמיתיות שהתכלת המופק מחלזון ימי, משפחת המורקס הנקרא ארגמון כהה קוצים שנקרא בלשון יון ובלשון חז"ל פורפורה, הוא התכלת האמיתי שעליו דברה התורה. ליקובה"ו ולמען לזכות את עם הקדוש במצוה יקרה וחשובה זו..."

העולה להלכה מכל האמור - בחלזון הימי הנקרא ארגמון כהה קוצים משפחת המורקס הוא חלזון התכלת האמיתי. ועל צבעו אפרה תורה ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת, וחובה ללבושו בציצית. ופי שלכו נוקפו יחמיר שלא לעשות בו כלאים בציצית, אבל לא יכול להפטר במצוה זו... בכבוד רב, ינון מלאכי."

(מתוך תשובה ארוכה בבירור חלזון האמיתי למצות תכלת)



הג"ר גרשון מלצר שליט"א

הג"ר גרשון מלצר שליט"א
מגי"ש מפורסם בישיבת מיר ירושלים

בס"ד

הנה ידידי הרה"ג פאיר הלמן שליט"א יגע מאוד בליכון הסוגיא דתכלת. וכל הרואה את דבריו ומתכונן בהם יכיר לו טובה, איך שפתח את הסוגיא בנהירות נפלאה מתוך היקף הסוגיא מט"ס ראשונים ואחרונים, וגם בירר את המציאות בכל דבר בנוגע לזה. וכל העוסק בסוגיא זו יהיה לו תועלת גדולה מספרו, בלי ספק. ומי שיעיין היטיב בדברי קונטרס זה, בראיותיו ותשובותיו, יראה שהכל מבוסס היטיב, ותירץ את כל טענות המפקפקים בזה.

אלא שראינו גדולי תורה מדורות שלפנינו שהראו דרך של "חדש אסור מהתורה". וק"ו בתכלת שהיה ידוע בישראל במשך דורות רבים שהתכלת נגנז לעתיד לבא, וכפשוטות הספרי בוזאת הברכה.

ופוק חזי במצות מכונה, שכשרשכבה"ג רבי יוסף שאול נאטהזאהן אב"ד לבוב זצ"ל ובית דינו התירו את המצות מכונה, גדולי עולם נלחמו נגד זה, ה"ה רבותיהם של ישראל הג"פ שלמה קלוגר, והג"פ מרדכי זאב אוטינגא, והדברי חיים, זכר צדיקים לברכה. ופירסמו קונטרס "מסירת מודעה" לאסרם. והג"פ מרדכי זאב אוטינגא זצ"ל פירסם שם שיש בו גם פסול דכח כחו. ומאידך המתירים פירסמו קונטרס "ביטול מודעה" שבו תמהו על האוסרים, ושהרי בחולין דף טז. ובשו"ע יור"ד סימן ז', מבואר שאין בזה כח כחו - דנחשב ככחו.

ועוד תמהו עליו שלא מצאנו דין דבעינן כח גברא במצה, אלא רק כתוב שצריך במצה לשמה, ושהלא כח גברא ולישמה הם דינים שונים זמ"ז. ועוד תמהו על האוסרים שאפילו לא באו לראות את המכונה למצות, אלא סמכו על דברי הסוחר בזה וכו' וכו'. והמיו"ץ דלבוב ה"ה הג"פ זאב וולף זצ"ל לאחר שתמה שם בטעם האוסרים כתב וז"ל ולדעתי כי מאסו בדבר חדש אשר לא שערם אבותינו וכו' עכ"ל.

[וע"ש שגם המתיירים חששו מאוד מדברים חדשים ורק התירו בשעת הדחק גדול בלית ברירה וכמס'כ שם הכתב סופר וכו'.]

וה"נ יש גדולים שפשיטא להו שלא יתכן שיתחדש התכלת בזמנינו, מה שלא היה בעם ישראל וגדוליהם במשך דורות רבים. ואין עיקר טעמם בגלל עצם הטענות נגד תכלת הפורפורה, שהרי כל הטענות נגדו תורצו בקונטרס זה, אלא מעין הנ"ל בדברי הג"מ זאב וולף זצ"ל המו"ץ דלבו, שעיקר הטעם הוא מחמת החידוש שבו ולא בגלל עצם הטענות. וזה ענין של שיקול הדעת של דעת תורה, ודרכיה.

ומאידך יש רבנים גדולים שלובשים את תכלת הפורפורה. וטעמם הוא מפני שהראב"ה הביא בשם ירושלמי [ומעין זה בתרגום אסתר וכן במדרשים] שמה שמוצאים שתכלת נקרא פורפוריא, הוא מחמת שתכלת עשוי מפורפורה. וכ"ה במקור חיים שהחילזון הוא הפורפורה, וכו', ומה שהראשונים לא לבשוהו כבר כתב הרמב"ן (בשמות פכ"ח פסוק ב') שלא יכלו, מחמת שרק מלכים לבשו תכלת, והיה כמורד במלכות. ובקונטרס זה בירר שכן היה בחוקי מדינות רבות במשך תקופות הראשונים. וכל הקושיות נגדו תורצו, וכנ"ל...

ואני אינני ראוי כלל להכניס ראשי בין ההרים הגבוהים שדיברו בזה. ורצוני כאן רק שייבנו את טעמא דמר, וטעמא דמר, לפי הנלע"ד. ושיבינו שכ"ז הוא ליבון בהלכה ובדרכי התורה, ושאינן מקום לקטנות של עבירות חמורות דלשה"ר וכו', ואונאת דברים, ומחלוקת, וכיזוי ת"ח וכו' וכו'.

ולכן למעשה הנכון שכל אחד ינהג כהוראת רבותיו בזה. ואחתום בתפלה, שיה"ר שהרה"ג המחבר יזכה לחבר עוד חיבורים חשובים, ללבן ולזכות את ישראל גם בשאר מצות התורה, ושכל ישראל יזכו להוושע בתשועת עולמים ובהרמת קרנם של התורה ועמיליה.

אז גמלון אלבר



הג"ר גרשון מלצר שליט"א

עוד דברים מתוך מכתב שכתב הג"ר גרשון מלצר שליט"א:

"...וכמעט כל הנ"ל ליקטתי מקונטרס שאברכים כתבו בזה, וכמדומה שתירצו שם את כל הקושיות בטוב טעם וא"כ בעניי אינני יודע מדוע לא ללבוש בתנאי, לצאת מידי ספק דאורייתא...

והנה מצאנו מושג דמקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו בחולין (ז). שגדולי עולם בדורות קודמין לא היה להם הזכות ודוקא בדור אחרון הגיע הזמן לכך וכפפורש שם בגמ' בחולין. וא"כ אע"פ ששתפיה, מ"ש מבואר בגמ' בחולין הנ"ל שזה לא טענה הפוטרת ושלכן כשאיני יודע הטעם לא להתחייב בזה מספק דאורייתא [אא"כ מטעם הגר"ח אבל כמ"ב לא נראה כן. וכנ"ל]. מה פוטרני.

והאמת שאני לובש תכלת הפרפורה רק שאני מסתיר החוטי תכלת [משום יוהרא וליזהר קצת גם בלא להוציא לעז על הראשונים ושגדולים אינם עושים. אמנם יש גדולים האופרים שלא נכנסו לסוגיא].

גם איני מורה לאחרים אלא אומר להם שאני רואה גדולים שאיני לובשים אותם. ומ"מ מכיון שאינני מבין מדוע לא ללבוש, ובאמת גם ליבי נוקפי מה"ט גם על טלית גדול שבו אינני לובשו. ושפחתי לראות ש... כתב בזה, אבל עדיין איני מבין מדוע לא ללבושו וכנ"ל.

א"כ גרשון מלצר



הג"ר שמואל נדל שליט"א

בני ברק מוצט"ק י"ח באייר תשע"א
לכבוד הרב בנימין זאב הורוביץ שליט"א

עברתי על החוברת "חותם של זהב", וראיתי כי הדברים טובים ונכוחים, ואם כי יש דברים שאפשר להעיר עליהם, ולא כל הראיות הם מוכרחות, מכל מקום אין מקום להטיל ספק במסקנה כי החלזון מורקס טרונקולוס הוא המקור האמתי לצבע התכלת, וכי דרך הפקת הצבע הידועה לנו היום הזה הנה פחות או יותר הדרך שבה הפיקו את צבע התכלת בזמן חז"ל.

אני סבור שהדבר ברור, מעבר לכל ספק שיהיה ראוי לקחת אותו בחשבון, וזאת מאחר וברור שגם בזמן חז"ל והגמרא היו הגויים משתמשים וצובעים בצבע תכלת, ובכל ספרי חכמי אומות העולם המפרטים את כל סוגי הצבעים שהיו נהוגים באותם זמנים, מופיע חלזון זה כמקור לצבע, ואין שום אזכור לחלזון אחר שמפיקים מפנו צבע תכלת. וכיון שהוברר שניתן להפיק צבע תכלת מחלזון זה - דבר שראיתי בעיני - אין טעם להטיל ספק בזיהוי החלזון. גם דרך הפקת הצבע מופיעה בספרי חכמי אוה"ע מאותה תקופה, והיא דומה לדרך ההפקה הידועה לנו היום, כך שגם מבחינה זו אין לערער על זיהוי התכלת ודרך הפקתו.

מה שיש כן אולי מקום לדון הוא שפא על אף שברור לנו שזהו התכלת שנהגו בה בזמן חז"ל, מ"מ אין לנו להטיל תכלת בטליות שלנו, משום שכבר למעלה מאלף שנים לא נהגו בישראל להטיל תכלת, ואין לנו לחדש מצוה זו גם כשאנו בטוחים באמיתות התכלת, ואם כי אינני סבור כן, מ"מ הרי זו שאלה שיש מקום לדון עליה.

אפנים לאחרונה נשמעים טענות שונות והעלאת כל מיני ספקות בזיהוי החלזון ובצורת הפקת התכלת (או בגוון הצבע), דבר המנוגד לכל הגיון ואינו ראוי להתקבל אצל כל בר דעת, וכל הראיות לכאורה שהם מביאים מהגש' וממדרשים לשלול את זיהוי החלזון, הם דברים שאין בהם משש, ואפשר ליטבם בקל.

ולדעתי מה שמביאים לטענות אלו, היא ההנחה שבדורנו אין ראוי לחדש מצוה שלא נהגו בישראל למעלה מאלף שנים, וכיון שאין כח ביד אדם לקבוע לבטל מצוה מטעם זה, הרי הם נמנעים מלהכנס לבירור העניין, וטורחים להטיל ספק בדבר שבהגיון אין ראוי להסתפק בו. בכל אופן אני בהחלט מסכים עם המסקנות שבחוברת, שהדברים מוכיחים שזהו חלזון התכלת, ודרך הפקתו כפי הידוע לנו, היא דומה פחות או יותר למה שהיה נהוג בזמן חז"ל.

בכבוד הראוי,
שמואל נדל



הג"ר זלמן דוד ישעי' סופר שליט"א

RABBI ZALMAN SOFER

Khal Ksav Sofer – Erlau
1621 59 st. Brooklyn NY 11204
Tel 718-232-8527

זלמן דוד ישעי' סופר

רב דביהמ"ד כתב סופר-ערלוי
בארא פארק-ברוקלין ניו יארק
מח"ס קודש הלולים

י' אלול תשע"ז לפ"ק

כס"ד

מצות תכלת

הנה הטלת תכלת בציצית היא מצות עשה דאורייתא כמצווה עלינו בתורתנו הקדושה בפרשת שלח ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת. וזה רבות בשנים במשך אורך הגלות כבר לאחר תקופת האמוראים לא היה התכלת מצוי וקיימו מצות ציצית רק בחוטי לבן, וכדנתן ריש פרק התכלת (פנחות לח). התכלת אינה מעכבת את הלכן והלכן אינו מעכב את התכלת. ובגמ' שם איתא דרבי סבר דמעכבין זה את זה וחכמים אומרים אין מעכבין ע"ש. אמנם פשוט דכשהולכים בבגד של ד' כנפות ומטילין בה חוטי לבן ולא תכלת יש בזה ביטול מצות עשה דתכלת אלא דמכיון שאינו מצוי הרי הוא אונס ומקיימין עכ"פ מצות לבן.

ויש להקשות כיון שאין חיוב ללבוש בגד בת ד' כנפות איך אנו מכניסים עצמינו לאונס של ביטול מצות תכלת כדי לקיים מצות לבן. וצריך לומר דקיום מצות עשה בקום ועשה של לבן דוחה ביטול מצות עשה בשוא"ת של תכלת. ובפרי מגדים בפתיחה להלכות ציצית לאחר שמביא פלוגתת הראשונים בזמן הזה שאין לנו תכלת אי מצות ציצית דאורייתא או דרבנן כתב וז"ל והנה הא ליכא להקשות איך לזבשין טליתות בת ד' כנפות מאחר דמן התורה חייב בציצית ועוברין על עשה דציצית מאחר דהתכלת מעכב



הלכן. יש לומר כמו שכתב הב"י באו"ח סי' י"ג בשם המרדכי דהתורה
לא אמרה אסור לילך בבגד שאין לה ציצית אלא עשה
שתמה שם בטעם האוסרים כתב וז"ל ולדעתי כי מאסו בדבר חדש
אשר לא שערסו אבותינו וכו' עכ"ל.

ציצית ובשבת שאי אפשר שרי מפני כבוד הבריות, הוא הדין בזמן הזה
דאי אפשר דאין לנו עכ"ל. ויש להעיר ע"ד הפרי מגדים דעד כאן לא
קאמר המרדכי אלא לענין שבת דכיון דבשבת אסור לקשור ציצית
ממילא לא נתחייב בשבת על עשיית ציצית. אבל כשאנו מוצא ציצית
או שאין לו ממון לקנות ציצית אטו לא נתחייב במצות ציצית אלא
שאנוס הוא כיון שאין לו. וא"כ תקטי קושיית הפרמ"ג, ואך מותר
להכניס עצמו לידי אונס של ביטול מצות ציצית להסוברים דהתכלת
מעכב הלכן וצ"ע.

והנה זה כמה שנים לאחר חקירות ודרישות עלה בס"ד ובהשגחה
עליונה בידי המתעסקים במצוה יקרה זו תלמידי חכמים מופלגים
יראים ושלמים- לגלות צפונות. ועלתה בידם אחרי יגיעה רבה למצוא
התכלת שהוא מין הפורפורא שפצוי בארץ ישראל. ורבים מאחב"י
בארצנו הקדושה ובכל העולם נזדרזו להטילו על כנפי בגדיהם
בהתעוררות רב ובשפחה עצומה. וראיתי נדפס בזה כמה קונטרסים
לכרז אמיתות הדברים ולהוכיח בראיות ברורות שאכן זו היא התכלת
האמורה בתורה. ומאידך באו אחרים להטיל ספיקות בדבר ולהטיל בו
דופי. וזה עתה נתכבדתי ע"י הרה"ג המופלג ר' ישראל ראזענבערג
שליט"א מעיר התורה לייקוואד בחיבורו הנעים קונטרס "מראה
הרקיע" ולן בעופקא של הלכה לכרז וללכנ מסוגיות הש"ס הראשונים
והאחרונים שאכן הפורפורא היא התכלת האמורה בתורה, והשכיל
כיד ה' הטובה עליו לסלק כל הקמטונים והחרולים העומדים לנגד.
גם הביא שם בסימן ה' שכבר הוכרע ע"י כמה מגדולי האחרונים לענין
התכלת של האדמו"ר מראדזין בזמנו שהחושש לשיטת האדמו"ר
וצבע ציציותיו בצבע הדיונון אין שום חשש פסול אף אם באמת
אינו התכלת האמיתי, וע"ש בקונטרס מראה הרקיע שנכנס
לעומקה ולרוחבה בסוגיות שונות של כל תוסיף ובסוף מסיק
דליכא חשש כל תוסיף במטיל תכלת מספק.

ואני עומד ומשתומם על רבים מבני עמנו למה לא מתעוררים
ברגש קודש ונפש חפצה לקיים מצות ה' בהטלת התכלת,
אחרי שכל כך הרבה דורות היה הדבר בגדר מן הנמנע ועתה



זכינו למה שזכינו. נעים זמירות ישראל דהע"ה אומר בתהלים "אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד". והנה זה נאמר על כל המצוות בכללן. ובנדון שלנו הרי מדובר במצוות "ציצית" ואיתא במסכת מנחות (פג:) תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצוות. ובמסכת שבת (לב:) אמר ר"ל כל הזהיר בציצית זוכה ומשמטין לו ב' אלפים ח' מאות עבדים. ואף אם נניח שהתכלת שנתגלה אינו בגדר ודאי אלא בגדר ספק, האם לא כדאי מספק להזדקק למצוות עשה גדולה זו. וכמה השתדליות עושה האדם עבור פרנסה וגם נטפלים לסגולות שונות. והרבה נוהגים לקנות סכין חדש קודם ראש השנה שיש רמז לפרנסה. ובמצוות ציצית יש לנו הבטחת חז"ל לעשירות כה מופלגת שזוכה ומשמטין לו ב' אלפין וח' מאות עבדים. אבל אמרו "הזהיר בציצית" היינו שמקיים המצוה בהידור וכתיקונה, כל שכן בהטלת תכלת שהיא מצוות עשה דאורייתא של קיום מצוות ציצית.

והנה לאחרונה היה כאן בניו יארק גורל לאטערי שהגיע להון עתק של כמה מאות מליוני דולרים, אבל הסיכוי לזכות בו היה קלוש מאוד כמעט אפסי, ומליוני אנשים ביום קודם הגורל צבאו על החנויות עומדים צפופים בתור לקנות הלאטערי מספק ספק ספיקא אולי יזכו בהגורל. ומה נאמר כשמדובר במצוות עשה דאורייתא שהיא "שקולה כנגד כל המצוות" ויש לנו הבטחת חז"ל לעשירות מופלגת על קיום מצוה זו, האם לא כדאי!.

וכתב הטור ריש אורח חיים: שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשות מפני בני אדם שמלעיגין עליו ועל כן הזהיר שתעיז פניך כנגד המלעיגין ואל תמנע מלעשות המצוה. הרמב"ן בפרשת שלח כותב על הפסוק וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' "אבל הזכרון הוא בחוט התכלת שרומז למדה הכוללת שהיא בכל והיא תכלית הכל". ובשו"ת ישועות מלכו להגאון אב"ד קוטנא ז"ל בתשובה (סי' ב') שנכתב בשנת תר"נ מסיים: אין לנו ג"כ ידיעה ברורה שאינו החלזון ואפשר שמתנוצץ הגאולה כך נראה לפענ"ד עכ"ל. ומאז כבר עברו יותר ממאה ועשרים שנים ואולי עתה בא עת לחננה. ויה"ר שיערה ה' עלינו רוח טהרה מפרום ונזכה לשוב בתשובה שליפה לפניו ותחינה עינינו בשוב ה' ציון בב"א.

י"ק יצחק ב"ר יצחק

הג"ר גבריאל ציננער שליט"א

RABBI G. ZINNER
Of Cong. Nitei Gavriel
1541 40th Street
Brooklyn NY 11218

גבריאל ציננער
רב דק"ק ומח"ס
נטעי גבריאל
ברוקלין, ניו יארק

י"ב אלול תשע"ז לפ"ק

ישראל"ל אשר בך אתפאר, הן הראה לי הרה"ג עוסק
בתורה תדירא, הרב ישראל ראזענבערג שליט"א,
את ספריו היקרים על מצות תכלת שמברר באריכות
גודל המצוה של ציצית בדורינו, ואשרי חלקו שזכה
לעסוק ולחזק במצוה יקרה שגורם התקרבות
הגאולה.

והנני בזה לברכו בברכה מרובה שיזכה לעטר את
המצוה ברוב פאר, ובזכות המצוה יזכה לכל הברכות
האמורות בתורה, עדי נזכה לישעותן של ישראל
בביאת גואל צדק בב"א.

החותם ביקרא דאורייתא



הג"ר משה מרדכי קארפ שליט"א

בס"ד

משה מרדכי קארפ

קרית ספר

מחבר ספרי הלכות חג בחג ועוד ספרים

עט"ק פר' יתרו שבט תש"ע

הן הרה"ג יראתו קודמת לחכמתו ר' אליהו טבגר שליט"א מפה קרית-ספר, זכה לכתוב מאמרים רבים בענין התכלת, ומסר נפשו על קיום מצוה זו, ולשיטתו אף זכה לגלות החלזון שממנו עושין התכלת ובירר שיטתו בהרחבה במאמרים רבים, ואני לא אוכל להכריע בדבר כי נעלמו ממני מעינות החכמה ובודאי מה שנוגע לגילוי חלזון זה שפבואר במדרשים שנגנז. אך בס"ד רואים שכעת סמוך לביאת משיח צדקנו נתעוררה ביתר שאת התעוררות גדולה בציבור וחשק גדול לקיים מצוה זו או עכ"פ לברר הלכותיה לפרטיהן, וזכות גדול להרה"מ שליט"א שהפיץ אור מצוה זו לפרטיה בבירור אמריה, ואף רבים משתוקקים לקיימה בזכותו, ואף טלפעשה מכמה טעמים אי אפשר לחייב ללבוש התכלת כהוראת מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א מ"מ בודאי אותם שזכו לברר הלכותיה ויצא להם כן ע"פ בירור ההלכה צריכין לקיפה ואין מושג של כושת פנים בקיום ההלכה, וגם מי שחשקה נפשו עכ"פ להדר לקיימה גם אם אין מחוייבין בכך, ואף על צד ספק הרחוק בודאי הידור וחיבוב מצוה יש בזה וגדול שכרו, ולכן אמינא לפעלא טבא יישר, ולחזק ידי ההמ"ח שליט"א שיימשיך בהפצת מצות תכלת ובירור הלכותיה לאשורה ובזכות זה נזכה לקיפה בשלמות בביאת משיח צדקנו שיורנו אמיתתה ומאמרה.

וע"ז באעה"ח לכבוד המצוה ולומדיה

משה מרדכי קארפ

ויראנו אלהינו משה
ביום קרב



הג"ר חיים קלופט שליט"א



הג"ר חיים קלופט שליט"א
ראש ישיבת קהילות יעקב

(התבטא פעם)

"היום חלזון 'המורקס טרונקולוס' ברור הוא לחלזון התכלת"

(חותם של זהב מהדורת ערפס)



הג"ר יעקב קמנצקי זצ"ל



לאחר שלמדו הג"ר גרשון בעס שליט"א ביחד עם
הג"ר חיים טווערסקי שליט"א סוגיא של תכלת
בספרי האדמו"ר מראדזין הורה הג"ר יעקב קמנצקי
זצ"ל "אם אתה חושב שהתכלת שפצא האדמו"ר
הוא התכלת האמיתי אז תטיל אותו בטלית קטן".



הג"ר ניסן קפלן שליט"א



הג"ר ניסן קפלן שליט"א

מגי"ש מפורסם בישיבת מיר ירושלים

"עיינתי בזה זמן רב וככל שהסתכלתי בה ראיתי יותר ויותר שיש הרבה הרבה הוכחות שהמיורקס הוא תכלת האמיתי.

אם לא היה תשובה בקובץ תשובות מהרב אלישיב מסתמא הייתי לובשו. אבל מכיון שיש תשובה בקובץ תשובות שאין צריך ללובשו וביותר שאין ללובשו

הגם שידעתי שיש הרבה יהודים חשובים שלבושים אותו אני בעצמי איני לובשו ואני בעצמי נתן כמה שיעורים לברר למה באמת זהו החלזון האמיתי"

(מדברי הרה"ג ר' ניסן קפלן שליט"א שהשמיע לר' דוד ליכטנשטיין ולציבור גדול)



הג"ר רבי זונדל קרוזיר זצ"ל



RABBI S.A. POLLAK

Park Ave 320
Lakewood, N.J. 08701
Tel. 732-363-5476

שלמה אלכסנדר הלוי פאללאק

רב דביהמ"ד חלק לוי
דק"ק סערענטש
וראש כולל ותיקין ורשב"י
1621 Clifton Ave
לייקוואד נד"ז

ו' טבת תשע"ח

בס"ד

לכבוד בקשת ידידי שליט"א

הרי זו לתעודה כי הרבה פעמים ראיתי רבינו הגדול רבי
זונדל קרוזיר זצוק"ל בביתו הולך עם ציצית של תכלת.

בידידות ובברכה

שלמה אלכסנדר הלוי פאללאק



הג"ר חיים פנחס שיינברג זצ"ל



הראש ישיבה זצ"ל ביקש מהג"ר שלמה טייטלבוים שליט"א מחבר ספר כליל תכלת שיעשה לו ציצית צבוע עם תכלת מחלזון החדש, וכן עשה הרב הנ"ל.

ולשאלת הג"ר גרשון בעס להראש ישיבה זצ"ל אם הוא לובש תכלת השיב לו הראש ישיבה שהוא לובש תכלת.

ולשאלת ... כהן שליט"א שנהג לשמטמו כטבא לעיר דיטריוט האם ראו שהוא יטיל תכלת מהחלזון החדש השיב הראש ישיבה זצ"ל היות שהוא ספק לפה לא ילבש אותו.



הג"ר מנחם מענדל שפרן שליט"א

יום ד' י"ב ניסן תשע"ו

לכ' הרה"ג בנימין זאב הלוי הורביץ שליט"א

עורך שנתון והיה לכם לציצית

שוכ"ט

א. מה שלא נתקבל בציבור הרחב שומרי תוס"צ קלה כחמורה ומדקדקין בצוותא אינו משום שיש ערעור על אמינות התכלת. אדרבה הראיות שמביאים לזיהוי התכלת המקובל היום כחלוזן התכלת שבזמן חז"ל, נראין הדברים נכונים שזוהי תכלת של תורה, והדברים משכנעים ומדברים בעד עצמם.

ב. וטעם רוב גדולי ישראל שאינם משתמשים בזה אינו משום שמפקפקים באמינות העניין, אלא משום שבמאתיים שנה האחרונות נקבע כהרגשה פנימית שלא משנים דברים גם אם מן הדין הי' צריך להנהיגם או לשנותם, וזה כהגנה נגד מהרסים המנסים לשנות ולהתאים וכו'. ועד כדי כך נקבע עקרון זה שיש כח בדעת תורה זה לעקור דבר מה"ת כמו מצות תכלת.

הכלל, שגם שינוי לטובה רואים חכמי התורה לתחילת פרצה שאחריה מ' יסורנו. ודבר זה הוא בבחינת יכולים חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה.

ואף שהיו מהגדולים שנהגו בתכלת ראדזין כמו שידוע מהמהרש"ם ועוד, הם לא עשו כן אלא לעצמם בצניעא אך לא הנהיגו כן לציבור.

ג. גם מה שמצינו כמה מנהגים שהשתנו כמו הכרעת ההלכה בזמני שקיעה"ח שבפולין והונגרי' נהגו כשיטת ר"ת בצה"כ ולא נשאו כפים בכל יום ועוד, ולפני המלחמה נשתנו המנהגים והפסיקו לנהוג כר"ת בפולין וכן בארה"ב. זה התחיל אחרי מלחמת העולם הראשונה שנעקרו קהלות ונתייטבו מחדש, וכן בארה"ב שהתחילו להתייחד קהלות חדשות מלפני קרוב למאתיים שנה כשהתחילה ההגירה הגדולה מרוסיה לארה"ב [כפי שיש לראות שינוי זה בלוחות הישנים שיצאו כל שנה]. כל זה לא עשו אלא כשנעשו קהילות חדשות ויסדו מנהגים חדשים, אך קהילות ישראל שנשארו במקומם נזהרו מאוד מהשינויים, ותחושת גדולי ישראל האמיתיים תורה היא וזהו קיום רצונו ית"ש.

זה הוא ה"דעת תורה" שעומדת מאחורי העניין של התעלמות כביכול של גדולי ישראל מקיום מ"ע.

עד כאן בנוגע למעשה. אבל בוודאי דבר חשוב ויש בזה תועלת גדולה לברר מצוה זו למעשה על כל צדדי וצדי צדדי כפי שאתם עושים, בפרט מצוה שאין לה דורשין. ובזכות המצוה המתקיימת ע"י ונשלמה פרים שפתינו נזכה לקיימה בפועל ממש.

בכבוד רב

מנחם מענדל הכהן שפרן

ט"ו ניסן

מנחם מענדל הכהן שפרן



תעודת הכשר מבד"ץ מהדרין

B.D.Z. MEHADRIN בד"ץ מהדרין



יום חמישי כ"ט תמוז תשע"ה

תעודת הכשר

הריני לאשר כי הציציות הכולל גם פתילי (חוטי) תכלת ממפעל "פתיל תכלת" בכפר אדומים התכלת שבפתילים אלו הופקו מן החלזון הימי ארגמון קהה קוצים שכמה גדולי ישראל הסכימו על זה.

הנני לאשר כי לצורך אלו האנשים המעוניינים והצורכים תכלת זו, שדם חזלון זה שהופק מהשבולל של החלזון הנ"ל הוא דם נקי ללא תערובות מדם חלזונות או צבע אחר, כל

צביעת הצמר נעשיית ע"י עובדים יר"ש בצביעה ידנית ונעשית בהקפדה יתירה לשם מצוות ציצית.

כל חוטי הציצית המעובדים במפעלון זה כולם נעבדו לטמה לשם מצות ציצית ע"י יהודים שומרי תורה ומצות מתחילתה ועד סוף בכל שלבי עבודת הקודש.

רק כאשר על כל אריזה יש מדבקה הולוגרמה בצבע כסף

תוקף תעודה עד ר"ח סיון התשע"ו

וע"ז באנו ע"ח יום חמישי כ"ט תמוז תשע"ה

חבר אברהם רובין



דבר אל הקורא

המסורה בכלל ישראל מגדולי הדורות שתכלת יכולה לחזור

תכלית הקונטרס הוא להביא לפני הקורא דברי הרבנים והגאונים שחזקו ידי העוסקים במצוה יקרה של תכלת אך תדע שזהו רק קצת ומיעוטא דמיעוטא משום שהובא כאן בעיקר רק ממה שמצאנו בכתובים, והרבה הרבה יותר ממה שיש בקונטרס קטן זה יש רבנים וגדולי ת"ח המקיימים מצוה זו או המחזקים העוסקים בקיום מצוה זו.

והנה לא באנו כאן בקונטרס זה לאפוקי מהרבנים שכתבו ונקטו שעדיין לא מצאו החלזון הנכון למצות תכלת, וכבר כתב החפץ חיים "ואם ימצאו אנשים גדולים ויראים שאין דעתם מסכמת לזה כ"כ כמו שכתב כתר"ה, מה אעשה, ידע כתר"ה כי על כל ענין חדש א"א שישכימו הכל בפה אחד ובשעה אחת, וכבר ראיתי בנסיון ממני, וכן היה תמיד אף אצל רבותינו הקדמונים... ובמשך הזמן אקוה שיראו הכל תועלתו" (מכתבי חפץ חיים דף ר"ה). רק מכיון שרבים סוברים שהללו שנקטו שמצאנו החלזון הנכון לקיום מצות תכלת הוא רק קיבוץ קטן של אברכים אשר אין דעת זקנים נוחה ממנו שמבקשים חדשות וכו', ע"ז באנו להודיע כאן שאין זה נכון, אלא האמת הוא שדעת הרבה רבנים חשובים, ותלמידי חכמים גדולים כתבו שמן הראוי לקיים מצוה זו או שזהו תכלת הנכון או שעכ"פ יש בזה הידור או שבודאי אין בדבר היזק וחשש חדשות.

ובאמת ידענו בברירות אשר רובם ככולם של אלפי תלמידי חכמים, רבנים, וגדולים שביררו הסוגיא עד תומו ס"ל שאכן מצאנו חלזון הנכון, ואכן רבים מהם יודעים להציבור. ובאמת כאן ראוי לכתוב מעט אודות מה שרבנים רבים נמנעים לצאת בגלוי בעד קיום מצוה זו [אפי' אלו המחזיקים בה], והגם שידענו ושמענו עוד טעמים נכונים בזה, אך עיקר הטעם נראה שהוא מה שיתבאר בשורות הבאות בקצרה בעזה"ת.

הנה כולם יודעים שהתגלות מצות תכלת הוא נראה כדבר מחודש, והוא מלתא שרבים תמהים עליו כי לא היה מצוי בישראל יותר מאלף וחמש מאות שנה, ומאמר הידוע "חדש אסור מן התורה" מקופיא נראה מתאים לזה, ומשום זה נכון להביא מה שכתב הרמב"ם (מורה נבוכים חלק ג' פרק ל"א) כגון חידוש כזה, וז"ל "כי האנשים בטבעם אוהבים מה

שהורגלו בו ונוטים אליו עד שאתה תראה אנשי הכפר כפי מה שהם ממיעוט רחיצת ראשם וגופם והעדר ההנאות וצוק הפרנסה ימאסו המדינות ולא יהנו בהנאותם ויבחרו הענינים הרעים המורגלים על הענינים הטובים שאינם מורגלים ולא תנוח דעתם לשכונת ההיכלות ולא ללבישת המשי ולא להתרחץ במרחץ ובשמנים ובסמנין כן יתחדש לאדם בדעות אשר הורגל בהם וגדל עליהם מן האהבה והשמירה להם ולהתרחק מזולתם ולפי זאת הסבה ג"כ ימנע האדם מהשיג האמת ויטה אל מורגליו כמו שקרה להמון ב...".

כן הוא ממש בעניניו שמתוך שלא היה לפנינו כל מאות השנים דרך בהיר שיחזור מצות תכלת לידינו קודם ביאת המשיח, ואדרבה הדורות נתמעטים והולכים, נתרגלו לחשוב שתכלת הוא דבר שלא יהיה בידינו עד שיבא בזמן משיח כמו קרבנות וכדו', ועוד נתרגלו שכל דבר שלא היה בידי אבותינו מיד צווחים בקול רעש גדול "אין עושין חדשות" ולכן רבים מעמי הארץ וגם אפי' מתלמידי חכמים חושבים שיש עבירה להשתדל לקיים מצוה זאת, ואפי' להרהר עליו הוא כמחשבת עבודה זרה.

והגם שמפורש ומבואר בגדולי אחרונים בהרבה מקומות שלא כזה, זה לא יועיל לפי מה שהתרגלו ע"י האי ידיעה בענינים אלו שהיה מוזנח עד עתה. ומתוך כך יש חשש גדול שיבא הדבר לבזיון התורה ומחלוקת, וכמו שכבר ראינו זאת בעינינו, אי לעינים שכך רואות, ונרחיב הדיבור קצת בזה.

דהנה ידוע שגדולי תורה בכל הדורות התרחקו ממחלוקות עד קצה האחרון, ולא רצו להביע דעתם בשום פנים היכא שיבא הדבר לידי מחלוקת, וידוע מה שהשיב הגאון מהר"י מפוזנא חתן הנו"ב לשואל מוטב להעמיד צלם בהיכל ואל ירבה מחלוקת בישראל (הובא בהקדמה לספר עין הבדולח). וכן מצינו בענין התכלת גופא דידוע שהגאון הגדול האדמו"ר מראדזין זצ"ל רצה לחדש לבישת תכלת בימיו בשרץ שלפי דעתו הוא החלזון האמיתי וכמעט כל גדולי הדור חלקו עליו ואעפ"כ היה כמה גדולים לובשים אותו בצנעה מטעם שהיה ח ווששין לדבריו עכ"פ בתורת ספק, אבל לא לבשו אותו בפרהסיא והטעם משום מחלוקת ונעתיק מקורות לזה.

במכתב (הובא בהמעין נ"א א') מהרב צבי הירש קלינגבערג אבד"ק לאנטשין נכד ומשמש להגאון המהרש"ם כתב מה שאמר לו המהרש"ם בעת ששימש שלפניו, בענין מסוים בזה"ל "ואז פקד עלי אדוני מו"ח זקני זצ"ל (המהרש"ם) שאכתוב בשמו לכהד"ג שליט"א ... שכהד"ג שליט"א ימחול לכתוב לו טעמו ונימוקו על מה שמתיר. וכשבאת תשובת הדר"ג שליט"א הנני מעיד עלי שמים וארץ שאמר לי אז אדמוח"ז הגאון הנ"ל בזה"ל "רואה אני

את דבריו כנים ואמיתיים להלכה, אך שאין רצוני עוד להתערב בדבר מפני בעלי מריבה ומחלוקת שאינם מודים על האמת", וכעין זה שמעתי ממנו בענין תכלת כי בצניעה ראיתיו לובש טלית עם ציצית תכלת אך לא בפרהסיא".

וז"ל הלב העברי (הובא בספר התכלת דף 133) "ויצאו עליו מחלוקות נוראות (בענין תכלת ראדזין) כאשר התחילו תלמידיו ועמו עוד אלפים ישראל להתלבש בטליתים עם תכלת, ואז יצא הבערה לחלק, וביותר כאשר וכו', והיה בלבול גדול וקטגוריא בין ת"ח וכו' אחרי כי נשמע בין החיים, מן המחלוקות הללו אז השיבו גם חכמי ישראל אשר היו כבר מסכימין בתחילה את ידם אחור כי אמרו הפריזו על המידה כעין שבת קנ"ג גדשו סאה מחקו את הסאה, וכדי שלא ליתן יד למחלוקת ביותר וכו'".

עוד מדבריו ז"ל שם דף (343-443) "ע"כ גם בינונים עושים להם ארבע כנפות של צמר בתכלת וכו' ולא למרחץ מפני הרואים במקום שיש חשש מחלוקת משום לא תתגודדו אם כי אין להתבייש מפני המלעיגים (כבאו"ח סי' א'), מכ"מ גדול השלום זולת בדבר הנוגע לכלליות יהדות, אשר אפי' על ערקתא דמסאנא צריך למסור נפשו (יו"ד סי' קנ"ז) ועל הדינים צריך מסייה"נ (ככ' ברמב"ם פ"ז ה' מלכים) ולא תגורו מפני איש זולת כאלו מכריע השלום והצנע לכת עם אלקיך".

ולכן הגם שבתחלה הלך בעל הלב העברי בגלוי בטלית עם תכלת כמוזכר בספר אור לישרים, אח"כ מפני המחלוקת לבש אותו רק בצניעה מטעם זה, כמו שכתב בעצמו. וז"ל (בתשו' ר' עקיבא יוסף יו"ד סי' קס"ה) "ע"כ אנן לא נהיגא ללכת בתכלת, כי אם בטלית קטן בצניעה, משום חשש לא תתגודדו, שלא לגרום מחלוקת, ע"כ ואת צנועים חכמה".

וכזה מצינו באופן ההיפך שמחשש מחלוקת לא התנגדו גדולים לתכלת ראדזין, וז"ל ספר אור לישרים (הקדמת ביאור הזוהר אות ד', מהרב הלל משה גלבשטיין מירושלים מחבר ספר משכנות לאביר יעקב) "ובליל י"ט כסליו הלכתי להרב מפלינסק נ"י הראב"ד מהאשכנזים והפצרתי בו, עד שהלך עמי להרב מבריסק נ"י (המר"ל דיסקין זצ"ל), והשיב אעפ"י שלפי דעתו הוא פסול וגם וכו' אעפ"כ הוא כבר קיבל עליו כי בכל דבר שיש איזה חשש מחלוקת יתרחק מזה וכו'" עכ"ל.

וכאשר היה אז כן הוא עכשיו כמו שידענו בברירות משני גדולי תורה שקיימו מצוה זו רק בטלית קטן כי חששו מפני המחלוקת, וכאשר חששו גדולי תורה אלו כן היה כמו שידענו מתלמידי חכמים וגדולי תורה שהם מורי הוראה בישראל שכאשר יצאו ברבים לחזק מצוה זו או קיימו אותו ברבים נרדפו מקנאים שוטים אשר לא הגיעו לקרסוליהם, וידענו על

מעשה רשע שקנאים אלו המתעטפים בטלית של חסידות ביזו אחד ממורי הוראות אלו ברבים אוי להם מעלבונה של תורה וכל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו, ומטעם זה רבים הם הנמנעים מלקיים מצוה זו.

ויש עוד מקורות לענין זה אך לא נאריך, עי' בדרשות חתם סופר (ראש השנה דף א' ע"ג) ודוק היטב, ואור ישראל (שנה ג' ב'), ובדברי העין יצחק אל תלמידי האדמו"ר מראדזין הובא בהקדמה לעין התכלת.

ומשום זה גם יש הרבה שאינם מוכנים לעיין בזה כי יש חשש גדול שיתבזה כבוד התורה וכעין דברי הנודע ביהודה (ס' ס"ב יו"ד) בענין אחר "ולא רציתי לחקור ואמרתי כיון שאין איסור ברור אעלים עין".

והגם שהדרך שיתקבל התכלת החדש אצל כל ישראל אולי הוא ארוכה, אך לאט לאט רואין בעזהי"ת התקדמות גדול בקרב כל ציבור היראים, ליטאים, ספרדים, וחסידים, ולא נדבר כאן בפרטיות בזה ואין צורך לכתוב בזה כי הדברים ידועים ורק סומא בשני עיניו לא יראה אור היאך הדבר מתקבל על הציבור של יראים. ורק אציין שיש כמה רבנים חשובים שיצאו בתחילת דרכם כנגד קיים מצוה זו בזה"ז וכהיום הם מהלובשים אותו או המודים בה, ובאמת יש מקור לדרך התפשטות התכלת שהוא דבר התמוה לרבים באופן זה מגמ' במנחות (מ.) שמקודם שמקיימים דבר התמוה לרבים יש להבינם וללמדם שבאמת זהו הדרך הנכונה ורק אז ראוי לקיים אותו ברבים, ולכן הכל הולך קמעא קמעא בעזהי"ת, וככל שמתרבים היודעים בה מתרבים הלובשים בה.

ותקוטינו שכל אחד יתבונן ויעמול על סוגיא דנן כולה על מנת לעשות ככל שאר סוגיות בכל התורה. וכמו שאלו שיצאו להם שאין זה תכלת הנכון בודאי לא ילבשו אותו, כן תקוטינו שאלו שאכן יצא להם שהוא תכלת הנכון ולא מוצאים טעם למה לא ללבשו ילבשו אותו בשמחה שהחיינו והגיענו וקיימנו לזמן הזה.